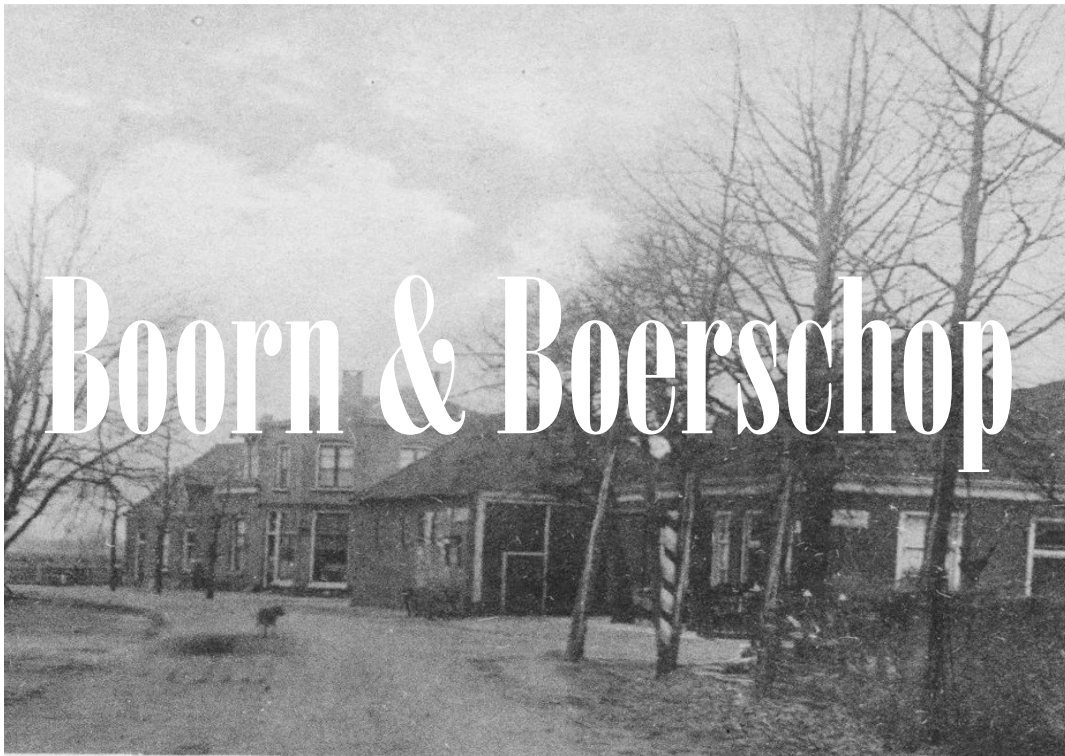
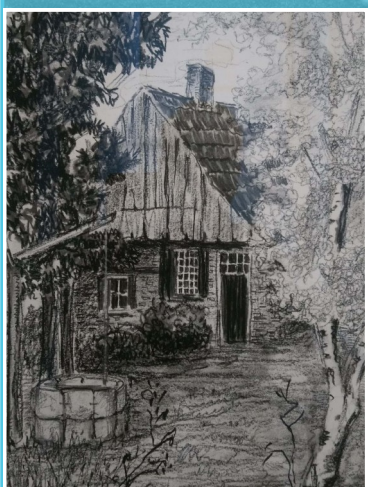
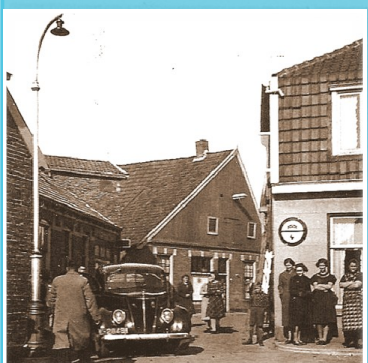

Boorn & Boerschop

Jaargang 28 / 2018

Een uitgave van de heemkondevereniging Borne
Verschijnt 3 keer per jaar

Nummer 3

BENNIE WILMINK autobedrijven

ONDERHOUD ALLE MERKEN - ONDERHOUD ALLE MERKEN - ONDERHOUD ALLE MERKEN

Tijdelijk APK €18.⁹⁵
Bij jaarlijkse onderhoudsbeurt
GRATIS!

En bij Jaarlijkse onderhoudsbeurt
**VOORDEELPAS MET
VEEL ACTIE VOORDELEN!**

SPECIALIST IN BANDEN
Altijd Actie prijzen voor banden!

Twentelaan 21
7609 RE ALMELO
Tel: 0546 - 85 00 01

Secr. Engelbertinkstraat 10
7495 TW AZELO
Tel: 074 - 266 33 63

Westerval 16
7545 MZ ENSCHEDE
Tel: 053 - 430 46 30

WWW.BENNIEWILMINK.NL

Samenwerken aan **resultaat.**

Wil je iets bereiken dan is samenwerking essentieel. Wij bij Oude Wolbers begrijpen dat. Samen met onze opdrachtgevers en partners gaan we voor kwaliteit en resultaat. Ambitie, vakmanschap en creativiteit zijn onderdeel van onze genen. Bovendien staan wij altijd open voor nieuwe inzichten. Benieuwd naar onze manier van (samen)werken? **Bezoek oude-wolbers.nl of bel direct 074 - 266 13 64.**

BOUWONDERNEMING
OUDE WOLBERS
VASTGOEDPROJECTEN

☑ PROJEKTONTWIKKELING ☑ NIEUWBOUW ☑ ONDERHOUD ☑ RENOVATIE ☑ WONINGBOUW ☑ DUURZAAM ☑ LANDELIJK ☑ 24-7

Colofon

Bestuur van de vereniging

Annemarie Haak (voorzitter), Bertie Velt
- huis, (secretaris), Frank Mars (penning-
meester), Leo Bult, Harrie Rouhof, Hans
Nijhof en Henriëtte ten Tusscher
(leden).

Secretariaat

Welemanserf 5, 7622 HT BORNE
tel.: 074 266 70 79
e-mail: info@heemkundeborne.nl

Website

www.heemkundeborne.nl

Lidmaatschap

Persoonlijk lidmaatschap € 20,-- per
jaar
Gezinslidmaatschap € 26,-- per jaar.

Bank

Rabobank Borne, rek.nr.:
NL43RABO0145637409

Redactie Boorn & Boerschop

J. Haak en A. Tanke

Redactieadres

Van Deinsestraat 33, 7621 XL Borne.
tel.: 074 266 43 92
e-mail: boornboerschop@ziggo.nl

Ondersteuning en advies

H. ten Thije en J.J. Grootenboer

Omslag ontwerp

J. Haak

Inzenden kopij

Aan het redactieadres. De redactie kan
bij publicatie in overleg met de auteur
artikelen, inkorten, splitsen en redige-
ren.

Uiterste inzenddatum volgende nummer

15 februari 2019

Foto's in dit blad

De redactie heeft haar uiterste best ge-
daan rechthebbenden te achterhalen.
Mocht u van mening zijn dat u rechten
kunt laten gelden op afgebeelde foto's,
dan kunt u zich melden bij het bestuur
van de vereniging.

Verspreiding

Via boekhandel Bruna, VVV, Museum
Bussemakerhuis en de penningmeester
van de vereniging, allen te Borne.

Losse nummers

€ 4,00 (porto € 2,00)

Abonnement

Inbegrepen bij het lidmaatschap van de
heemkundevereniging.

**Overname van de inhoud van dit blad, of
delen daaruit, is uitsluitend toegestaan
na schriftelijke toestemming van de
redactie.**

Grote foto op de voorpagina

Ansichtkaart "groet uit Borne"
(Bron: Gemeentearchief Borne)

Inhoud

Colofon	<i>Redactie</i>	1
Uit het leven van Gerard Wensink (1906 - 1987). Deel 6	<i>Gerard Wensink (schrijver dagboek) en Leo Leurink (inleiding)</i>	2
Een groet uit Borne. Een ansicht- kaart verstuurd door Bernard Schoemaker	<i>Annette Evertzen</i>	6
Met de vereniging naar Rheine	<i>Bertie Velthuis</i>	8
Archief gemeente Borne 1811- 1919 (1968) toegankelijk en openbaar	<i>Anja Tanke</i>	11
Wie weet 't?	<i>Frank Mars</i>	12
Het poëziealbum van Annie Fi- scher	<i>Anja Tanke</i>	13
Een elftal woningen wordt 70 jaar. Woningen voor nieuwe werkne- mers van buiten de regio	<i>Bertie Velthuis</i>	14
Stopteken met stet	<i>Johan Kwast</i>	20
De veemarkt	<i>Bennie Nijhof</i>	21
Bornsch volkslied van het jaar 2000	<i>Redactie</i>	22
Nog leverbare uitgaven		23

Uit het leven van Gerard Wensink (1906-1987). Deel 6

Gerard Wensink (schrijver kroniek) / Leo Leurink (inleiding, noten en fotobijschriften)

In de twee vorige afleveringen (deel 4 en 5) volgden we Wensink in de Tweede Wereld Oorlog. In zijn kroniek heeft hij daarover nog veel meer herinneringen vastgelegd, maar die leest u later nog. Ter afwisseling maken we in deze aflevering kennis met een van de burenen van de familie Wensink in die tijd. In dit geval overburen, de familie Hendrik (Dieks) Rutenfrans. Een bijzondere familie, zoals u dat zelf ook zult ervaren. Maar eerst gaan we nog eventjes terug naar oud Borne, waar Gerard in het gezin van Jan Schoemaker als pleegkind werd opgenomen. Al eerder heeft u in aflevering 3 daar over kunnen lezen. Nu beschrijft Gerard, op karakteriserende wijze, zijn eerdere buurtgenoten in oud-Borne.

Jeugtherinneringen van oud Borne

Het is al heel lang geleden, doch ik denk nog vaak terug aan de jaren bij mijn pleegouders Schoemaker in de Brinkstraat en aan alles wat ik bij hen, als ook in die omgeving, heb meegemaakt. De Koppelsbrink, 'n Zwatten Hook, op de oude school aan de Pietmanskolkstraat met meester Vernooy (*'n Voelboard*), die steeds aan z'n baardje friemelde, aan meester Peters -Rons en vooral aan meester Heimerikx. Hij sloeg je steeds met een rieten stokje op de vingers als je iets misdaan had.

Aan Sieskes Trui, die met haar tong in de neusgaten kon komen en dus geen zakdoek nodig had en aan dominee Goedhart, bij wie we altijd in de tuin appels en peren mochten rapen als ze rijp waren. (Het tegenwoordige Protestants Centrum¹) was vroeger de Hervormde Pastorie). Doch het meest sprak mij 'n Zwatten Hook en haar omgeving aan. Hier woonden de meeste joden van Borne, gezellige mensen, die het goed met de Katholieken en anders

Meester Vernooy ('n Voelboard)

denkenden konden vinden. Een omgeving rijk aan historie; 'n Keerkhook werd ze vroeger genoemd, want hier werd in 1785 de eerste Katholieke kerk gebouwd, een zogenaamde Waterstaatskerk. Voordien kerkte men vaak in schuurkerken. De oude pastorie staat er nog; eigenaar en bewoner is Rientjes. Ook de bekende klopjes woningen zijn er nog.

Achter de kerk, waar nu het Mariakapelletje staat, was toen de begraafplaats. Als laatste is hier rond de eeuwwisseling mej. Tusveld begraven. In 1885 moest er echter een nieuwe kerk komen; de oude raakte in verval en werd ook te klein. Een nieuwe kerk werd toen gepland op de hoek Grotestraat- Stationsstraat. Dat was tegen het zere been van de bewoners van de Koppelsbrink en omgeving. Vooral caféhouders, zoals die van 'de Bonte Koe', café Mol, 'de Halve Maan' en andere neringdoenden waren er tegen. Ze vreesden (en terecht) de klandizie te verliezen van de kerkgangers, die na de mis hun inkopen deden en meestal ook wel enkele borreltjes meepikten. Vooral de mensen om en nabij Hertme waren goede klanten (niet alleen voor de borreltjes!!!). Doch de plannen gingen wel door en toen in 1888 de nieuwe kerk werd ingewijd staken uit protest de bewoners van de oude buurt een zwarte vlag uit. Sedertdien heet de Koppelsbrink in de volksmond nog altijd 'n Zwatten Hook.

Veel is er sinds die tijd veranderd, doch veel is er ook hetzelfde gebleven. Veel oude namen treft men er nog aan, zoals Mol, Ter Haar en Schwering ('Wiediek'), Schabbink, Gervink, de Meijer (de Köster), Hofstee ('de Bakkuper'), enz. Doch geen joodse namen als Lievendag, Van Gelder, De Leeuw, Zilvermit en (van heel vroeger) Hartog, Lievenboom en andere. De meeste van die families zijn in de jaren '40-'45 door de Duitsers uitgemoord. Op de hoek van de Weerselosestraat-Koppelsbrink woonde de familie Van Gelder: Dolf, Salomon en hun drie zusters Jet, Sien en Ka. Dolf, ook wel de Fluitjör genoemd, was paardenslager en Salomon ging met lappen de boer op. De zusters dreven een lappenwinkeltje. Jet moet eens een keer lelijk te pas zijn

Een doorkijkje in 'n Zwatten Hook' van voor de oorlog²⁾. In het midden: het pand van slager Lievendag, nu een blok van drie huizen. Links van de auto het dubbele pand van J. Leurink en H. de Meijer, nu één woning van Bakx-Joosten. Rechts het pand van Hofstee.

gekomen. Achter café 'de Bonte Koe' was namelijk een tent opgezet i.v.m. een feestavond van een of andere organisatie. Deze avond zou geheel verzorgd worden door bekende artiesten. Tijdens de voorstelling waren er buiten de tent ook veel luisteraars, zoals veel burens en toevallige voorbijgangers. Jehan van de Kogelboer (Leuvelde) kwam van 't land en bleef ook even staan luisteren. Hij had een schop bij zich. Jet van Gelder, die er ook bij was, wilde wel eens zien wat er binnen in de tent gebeurde; ze kon het niet laten, ging op haar hurken zitten en keek onder het zeil door. Jehan van de Kogelboer kon het ook niet laten, zette de schop onder Jet 's achterste en zwiepte haar met een flinke zwaai de tent in. Ze kwam op handen en voeten terecht; grote hilariteit onder de aanwezigen vanwege deze extra voorstelling. Jet wist niet zo gauw waar ze blijven moest en kroop tenslotte maar weer onder het zeil door naar buiten! (Tot zover Gerard Wensink over zijn eerdere buurtgenoten; in latere afleveringen vertelt hij nog wat meer over oud-Borne en de bewoners toen. / L.L.)

De familie Rutenfrans

Ze woonden al zo lang ik me kon herinneren tegen-

over ons in een van de drie huisjes, die allemaal hun eigendom waren. Het echtpaar Rutenfrans en hun zoon. Ze kwamen eigenlijk uit Enter, de plaats waar mijn moeder is geboren en ook mijn grootouders woonden. Ze waren eerder al enkele jaren in Amerika geweest, waar ze blijkbaar goed geboerd hadden, want na hun terugkomst kochten ze ook nog een paar woningen in Hengelo. De vader was klompenmaker; de zoon kuiper. Mijn verhaal moet dus eigenlijk in Enter beginnen waar vader Dieks het levenslicht zag. Hij was nogal klein van stuk en werd daarom 'drölleke' genoemd, wat later overging in Huuskesdrol. Huuskes was natuurlijk een bijnaam van de familie. Toen hij de leeftijd had kreeg hij kennis aan een meisje, Hanna genaamd. Trouwen was er echter niet bij, ze kropen zomaar bij elkaar in. Dat was natuurlijk niet naar de zin van vele Entenaren. Daar moest dus iets aan gedaan worden, meende men

Enkele jonge kerels beraamden een plan. Mijn grootvader die nachtwaker was, werd er ook bij betrokken. Een eind buiten het dorp, aan de Goorsestraat was hun stamcafé, waar ze 's avonds

vaak kaartten. Zo ook op de geplande avond. Diekske kaartte ook mee. Alles was afgesproken werk. Mijn grootvader had tot taak de straatlampen te ontsteken en vanaf 10 uur zijn eerste ronde te doen en te kijken of het overal rustig was. Zo kwam hij ook bij het bewuste café en zei, na nog even gepraat te hebben, dat het sluitingstijd werd. De jongens rekenden af en gingen naar buiten. Grootvader ging met Diekske mee richting het dorp. Ze moesten wel een beetje oppassen, want aan beide zijden liep een diepe sloot met water. Op een gegeven moment sprong een stel jonge kerels tevoorschijn, grepen Diekske vast en smeten hem in de sloot. Nadat ze hem enkele malen behoorlijk onder gedompeld hadden, trokken ze hem weer op het droge en riepen "wils doe trouwen lelikken drol, joa of nee?" 'n Drol zea niks. Dan maar weer in de plomp. Zo ging het ettelijke malen, telkens iets langer. Tot het hem teveel werd en beloofde te zullen trouwen. Nog diezelfde week ging hij met zijn Hanna naar de pastoor en drie weken later trouwden ze. Het zinde hem blijkbaar niet meer in Enter, want niet lang daarna emigreerden ze naar Amerika. Vermoedelijk is daar hun zoon Gerhard geboren³⁾.

Zoals gezegd kwamen ze na verloop van jaren weer naar Nederland terug en woonden ze tegenover ons. Als jongens waren we vaak bij hen in het schuurtje waar ze bezig waren met allerlei kuipwerk, zoals karntonnen, wastobben, enz. Klompen maken deed de oude nog maar sporadisch. Ze konden ook veel vertellen, maar over hun verblijf in Amerika zeiden ze niet zoveel. Wel dat ze tijdens hun oversteek een verschrikkelijke storm hadden meegemaakt. Het was heel angstig en iedereen was aan dek, behalve moeder Rutenfrans, die lag nog heerlijk tussen de dekens. Dat was toch te erg en Dieks naar zijn vrouw toe: "Han, komt er noe oet, het is ja noodweer!" Hanna van weersomstuit: "Loat miej astebleef liggen, ik kan hier ok wa verzoepen".

Soms als ze een goede bui hadden lieten ze ons oude boeken zien, die toen al meer dan 100 jaar oud waren. Heel interessant. Daar haalde ze blijkbaar hun wijsheid uit, want ze waren lang niet dom en goed belezen. Ze wisten overal raad op en de wet die kenden ze op hun duimpje, tenminste zo kwamen ze bij ons als jongens over.

Ze kwamen ook wel eens een avond thuis om te praten met vader en onze beide ooms die bij ons inwoonden. Vooral op de winteravonden dan zaten ze met z'n vijven om de gloeiende potkachel. En maar roken uit hun lange ouderwetse smokpijpen, zoals we ze toen noemden. Ze vertelden alsmaar en wij beiden, mijn broer en ik, tussen hen in, luisterden met de oren wijd open. Diekske kwam op ons altijd een beetje mysterieus over als uit een andere wereld, oud, klein en een beetje krom. Zijn zoon was een lange statige figuur, een heel aardige man, waarmee je rustig kon praten. Heel anders als zijn vader, die praatte zelf heel bedachtzaam, maar keek je nooit in de ogen. Als mijn grootvader uit Enter bij ons op bezoek was en Diekske kwam, onbewust hiervan, ook even een praatje maken, dan duurde het nooit lang dat grootvader hem aansprak en zei: "Zo Drolle, hoog geet ter nog met, wilt nog 'n betje", dan was ie zo weer vertrokken. De naam Drolle deed hem te veel aan vroeger denken.

Na de Eerste Wereldoorlog '14-'18 was het eerst nog niet zo'n vetpot. Vele artikelen waren nog schaars. Doch de Rutenfransen pasten zich wonderwel aan. Kaarsen voor de verlichting maakten ze zelf. Hun kleren, hoewel schoon, werden tot het oneindige versteld; zelfs de pet van Diekske was en bonte schakering van op elkaar genaaide lapjes. Ze waren te zuinig om iets nieuws te kopen, ook al was het soms wel te krijgen. In die tijd kwam Hanna te overlijden en al kwamen ze nooit in de kerk (ze wilden vrije katholieken blijven), ze zorgden toch wel dat ze bediend werd. Na het bedienen gingen mijn vader en ik er even naar toe om te horen hoe ze het maakte. Vader en zoon zaten tegenover elkaar aan tafel, een brandende kaars in hun midden, meer licht was er ook niet. Zo nu en dan gingen ze even

naar de bedstee, om te kijken hoe het met de vrouw was. Op een gegeven moment deed de zoon dat ook, doch na even gekeken te hebben, draaide hij zich om en zei tegen zijn vader: "Ik geleuve dat ze dood is". Dieks stond op, pakte de kaars, keek even naar zijn vrouw en zei: "Joa, ze is zo dood as nen pier". Verschrikkelijk vonden we dat.

Na de begrafenis bleven vader en zoon alleen over. Hulp was er niet, dus moesten ze alles zelf doen; wassen, koken, enz. Dat ging meestal met een Franse slag en werd op den duur onhoudbaar voor hen. Er moest weer een vrouw in huis komen. Gerard moest dus op vrijersvoeten. Hij was achter in de veertig, doch nog een heel knappe kerel. Het zou warempel nog wel gaan; en het ging. Trui Wegter, 'Weeldraaiers Truj', een vrouw van ongeveer dezelfde leeftijd, had er wel oren naar. Ze trouwden, doch vanaf het begin af aan ging het al niet goed. Ze was van een heel nette familie, doch lustte graag een borreltje. Zelf gebruikten de kerels nooit alcohol. Met Gerard alleen was het huwelijk nog wel te redden geweest, doch de oude was des duivels en speelde de baas. Het arme mens had geen leven meer en nu werd de alcohol haar helemaal de baas. Ze werd nu helemaal verslaafd en was ze meer uit dan thuis. Soms als ze naar het dorp was geweest, lopende, kon men haar tegen komen, met de hand onder haar schort, waarmee ze natuurlijk een flesje vasthield. Eenmaal vonden mensen haar, dicht bij huis, in een droge sloot liggen en stomdronken. Niet lang daarna zijn ze gescheiden, zogenaamd van tafel en bed. Vader en zoon waren dus weer alleen. Trui ook. Ze woonde de laatste jaren aan de Oude Deldensestraat. Ze kwam langzamerhand van het ergste drinken af en was weder een nette vrouw. De relatie met haar man was helemaal verbroken.

Op een gegeven moment begon Diekske te sukken en werd bedlegerig. Dokter Panhuysen kwam er bijna elke dag en zei steeds dat het einde in zicht was. Zo bleef dat wel anderhalf jaar, maar Diekske ging maar niet dood. Ettelijke malen was hij al bediend. De dokter stond voor een raadsel. Soms liep de patiënt een dag na de bediening al weer buiten te strompelen. Zoals die zomeravond toen we in 't schemerdonker nog even buiten zaten en Diekske, met een jas over 't hoofd, de weg over zagen sluipe naar 'Mösselboersbuske'. Dat was een bosje dat achter ons perceel lag. Overdag kwamen wij er ook wel eens; daar was een hutje gebouwd van takken en bladeren en een bankje erin. Daar kon je heerlijk zitten, als je zin had. Doch Diekske liep er in het donker naar toe. We dachten dan ook dat zal wel niet zo lang duren dan komt de oude wel weer terug. Hoe lang we ook wachtten, Dieks kwam maar niet terug. Toen we de andere morgen, een beetje ongerust, maar ook wel nieuwsgierig, polshoogte gingen nemen, lag de oude spijbelaar al weer hoog en droog in de bedstede. Gerard zei: "Dat dut de va

wa vaker as e nich in 'n sloap kan kommen".

Hendrik Dirks en ik waakten wel eens 'n nacht bij de zieke. Op zekere nacht vielen we zelf bijna in slaap, tot op eens de bedstedegordijntjes openvlogen en de oude met open mond en vertrokken gezicht zijn hoofd naar buiten stak en allerlei rare geluiden uitsloeg. Bij het flakkerende kaarslicht leek alles nog erger dan het was. We zijn er toen als de bliksem vandoor gegaan; 't was net of de duivel ons op de hielen zat. Daarna waakte mijn vader als dat nodig was. Op een zondagmorgen, na de Hoogmis, kwam de zoon bij ons vragen of er iemand naar de pastorie wilde gaan en vragen of kapelaan Ten Hagen nog even bij zijn vader wilde komen. Een van onze burens Johan Dirks is toen gegaan.

Toen de kapelaan kwam stonden we met z'n allen buiten. Hij zette zijn fiets tegen de muur en vroeg: "Hoe is het nu met de oude?" "Niet zo best", zeiden we. Daarop liep het kapelaantje rood aan en zei met een strak gezicht: "En nou moet het een keer afgelopen zijn." Hij liep naar binnen, knielde voor de bedstede en bad de gebeden voor de stervende. Wij baden vanaf de deuringang mee. Daarna stond de kapelaan op, ging zonder iets te zeggen naar buiten en stapte ook zonder iets te zeggen op z'n fiets en reed weg. Toen we binnen gingen kijken was Diekske dood. Kapelaan ten Hagen had hem het hiernamaals in gebeden!

Zoon Gerard heeft nog jaren geleefd. Hij vertelde ons dat hij zijn woningbezit in Hengelo en Borne (op een na), ten gelde had gemaakt. Met dit geld had hij zich ingekocht bij een verzekering, zodat hij zijn leven lang financieel uit de zorgen was. Op 't laatst van z'n leven vermaakte hij het huis waarin hij woonde aan de gezusters Diepenmaat⁴). Twee wat oudere ongetrouwde dames, waarmee hij vaak een

De woningen van de familie Rutenfrans aan de Woolderweg.

babbeltje maakte als dat zo uitkwam. Hij ging ook weer getrouwd naar de kerk en het is wel haast zeker dat hij die ook goed heeft bedacht. Tot voor enkele jaren terug zijn de drie huisjes door verschillende mensen bewoond, o.a. door de familie Knuif, die ze in eigendom had. Later in de zestiger jaren vielen ze onder het bestemmingsplan der gemeente, evenals ons oude huis en werden afgebroken.

Noten

- 1 Thans maakt een gedeelte van de pastorie nog deel uit van het Bornse Kulturhus. De Bijenkorf.
- 2 De foto, uit de privécollectie van de familie Leurink, is van 8 okt. 1939, bij het vertrek van de missionarissen Leo en Frans Leurink, vanuit hun ouderlijk huis, naar Belgisch Congo.
- 3 De zoon Gerhardus Theodoor, van beroep kuiper, is geboren op 08-02-1877 te Ambt Delden. (bron: Twente Genealogy)
- 4 De dames Diepenmaat hadden als bijnaam 'de Maaier & de Zaaier, vanwege hun opvallende afwijkende manier van lopen (bron: Bijnamenboek 'De Melbuuln van Nazarereth).

BUSSCHERS OPTIEK
Optometrist OVN Contactlensspecialist
voor horen en zien

Nijstad 1 Borne • T. 074-2667477

Een groet uit Borne. Een Ansichtkaart verstuurd door Bernard Schoemaker

Annette Evertzen

In deze serie wordt steeds een oude Ansicht besproken die is verstuurd door een destijds bekend persoon uit Borne. Mocht u ook een kaart hebben die in aanmerking komt, neemt u dan contact op met de redactie.

De kaart

Een groet uit Borne van 1943. Een kaart van de Brinkstraat met rechts het huis van Bernard Schoemaker, die de kaart verstuurd. Links op de hoek staat het huis van aannemer Morselt en daarnaast het vierkante huis van de firma J. Schoemaker, 'grossierderij in worst en fijne vleeschwaren'¹⁾. Achter in de straat op nummer 5 staat nog een groot vierkant huis (niet zichtbaar op de foto) van J.B. Schoemaker, manufacturen. Al deze Schoemakers zijn familie van elkaar.

Het huis rechts is nu vervangen door nieuwbouw en het vierkante huis links heeft een extra verdieping gekregen. Oorspronkelijk stond hier het woonhuis en de winkel van Salomon en Sara Spanjaard, de stamouders van de textielabrikanten. Rond 1907 dreef hun kleinzoon Salomon er zijn winkel, toen het pand in 1907 afbrandde. Het was een zeer felle brand door de harde wind en al het brandbare materiaal. Het ging ook met veel kabaal gepaard: de winkel verkocht revolver- en bukspatronen en die ontploften. De vlammen sloegen over naar de andere kant van de straat en zelfs naar de schuur van Rientjes aan de Meijershof. Het trieste was dat een buurvrouw van Spanjaard, een weduwe die onverzekerd was, juist haar spullen naar haar overburen had gebracht om ze veilig te stellen, toen ook dat huis in vlammen opging. Aannemer Morselt kreeg de opdracht tot nieuwbouw

van het huis van zijn burens en drie huizen aan de overkant van de straat (niet zichtbaar op de foto).

Het oude woonhuis van Schoemaker stond er al vanaf 1600 en was nog gefundeerd op veldkeien. Het werd eeuwenlang bewoond door de familie Schoemaker; de bekende dorpsarts Schoemaker werd hier geboren. Het oude woonhuis is na de oorlog verbouwd. Bij de verbouwing werd de schouw van het 'Huis Hengelo' gevonden, die omgekeerd

voor de vloer werd gebruikt. Op de plek van de oude huizen staat een nieuwe woning waar nu Ben Schoemaker woont. De kastanjeboom verloor op een gegeven moment spontaan een dikke tak en werd toen omgehakt.

De afzender

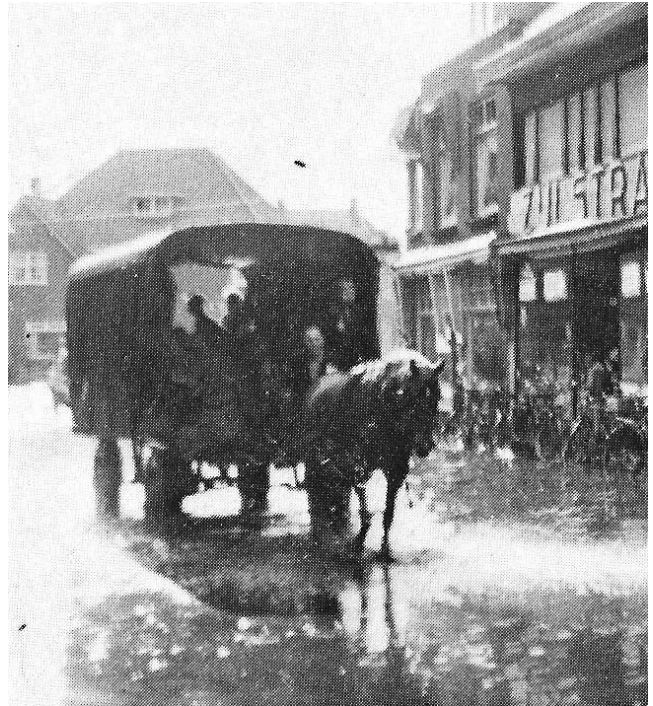
Bernard Schoemaker is de afzender van deze kaart, zijn bijnaam was Jöapke. Hij werkte als zelfstandige met een contract bij het transportbedrijf Van Gend & Loos. De vracht werd door Van Gend & Loos in Almelo voorgesorteerd en kwam dan met een vrachtwagen naar het station van Borne. Versproducten, zoals vis of pluimvee, kwamen per trein.

Het stationsgebouw, met middenin het kantoor en de loketten en links de wachtkamer had rechts een fietsstalling. Daar had Van Gend & Loos een klein kantoortje waar 's morgens mevrouw Schoemaker de te versturen pakjes in ontvangst nam. Voor de fietsstalling aan de buitenkant was een plateau met een verhoging: paard en wagen konden voorrijden en alles kon zo gemakkelijk ingeladen worden. Het rondbrengen van de pakjes was voor de Bornse kinderen een feest. Achter aan de laadklep hangen was gevaarlijk en verboden, maar er was altijd wel een plekje op de wagen.

Overdag werden de pakjes bezorgd, 's avonds aan de keukentafel werd het geld geteld en de volgende dag werd er op het postkantoor betaald. Zo nu en dan bracht zoon Ben in een knikkerbultje het geld naar het postkantoor, dat kon soms zomaar meer dan 1000 gulden zijn. Ben hielp zijn vader vaak mee, hij bracht bijvoorbeeld de pakjes van Wehkamp rond en kreeg dan een dubbeltje van zijn vader. Ook nam hij de Taptoe en Okki, bladen voor de Roomse jeugd, mee naar school. Dan was hij trots op het werk van zijn vader.

Thuis in de schuur had Schoemaker een stal voor zijn paard, die stal is er nog. Schoemaker praatte graag met Corrie. Corrie was de naam van al zijn paarden.

Later had Schoemaker een geel/blauw vrachtwagentje (met slinger) en daarna een zwart/rode Opel Blitz. De vader van Schoemaker bracht nog pakjes rond met een hondenkar. Bernard Schoemaker werkte tot 1972.

Bernard Schoemaker met Corry aan het werk.

Met dank aan

Mede gebaseerd op gesprekken met Ben Schoemaker en Gé Nijkamp.

Bronnen

- Haak, A. J. Leurink & H. Leuverink
Markante Bormenaren. Borne: Borne 800 jaar, 2006.
- Telefoongids 1943

Noten

1. Twentsch Dagblad Tubantia en Enschedese Courant, 8-12-1937

Op de voorgrond de loodsen van Van Gend & Loos. Het laatste gebouw rechts is het stationsgebouw.

Met de vereniging naar Rheine

Bertie Velthuis

Ieder jaar organiseren wij als vereniging voor onze leden een excursie. Hiertoe zoeken wij een reisdoel met een historische achtergrond. De afspraak is dat we in principe het ene jaar een locatie in Nederland bezoeken, gevolgd door een locatie in Duitsland. De laatste jaren hebben we ons niet zo strikt aan deze afspraak gehouden. Maar dit jaar kwam de oproep van het Jumelage comité Rheine-Borne aan alle Borne verenigingen om, in verband met het 35-jarig jubileum van deze samenwerking, hieraan extra aandacht te schenken als geroepen. Met hulp van genoemd comité hebben we contact gezocht met onze zustervereniging in Rheine. Met hun meer dan voortreffelijke hulp bij de voorbereiding van de excursie, togen we op 15 september jl. op weg naar Rheine.

De voorbereidingen

De activiteitencommissie is twee keer in Rheine geweest om alles door te spreken. Wij zijn aldaar meer dan hartelijk ontvangen door de voorzitter van de Heimatverein Rheine 1877 e.V., de heer Heinz Löring. Ondanks zijn hoge leeftijd, meer dan 80 jaar, heeft hij op een bijzonder energieke en enthousiaste wijze het dag programma samengesteld. Hij heeft ook alle afspraken gemaakt met de plekken welke wij hebben bezocht.

De heenreis

Reeds voor 9.00 uur verzamelden 56 personen, een volle bus, zich bij het N.S. station. De reis, met de bus van de fa. Brok, is zonder problemen verlopen. Alleen was er een probleem met de navigatie. Deze werkte namelijk niet en dat baatte Ben nogal zorgen. Wij hebben Joop Kroeze voor in de bus geposteed als navigator. Maar, op het moment dat we vanaf de snelweg naar rechts het weggetje naar het gebouw van de Heimatverein moesten indraaien, draaide Ben, ondanks het geroep van Joop van rechts, rechts! naar links. Dat werd dus even draaien en keren, maar op het afgesproken tijdstip waren

we op de bestemming.

Ontvangst in Heimathaus Hovesaat

Heinz Löring stond reeds buiten toen onze bus het erf van het Heimathaus opdraaide. Hij vertelde ons, toen wij binnen waren, de geschiedenis van de vereniging en haar verenigingsgebouw. De Heimatverein Rheine beschikt over een eigen verenigingsgebouw. Dit gebouw pacht ze sinds 1986 van de gemeente Rheine. Het is een voormalige boerderij, welke een van de zes boerderijen was welke vielen onder het klooster Bentlage. De gebouwen van deze boerderij zijn gedurende vele jaren, in eigen beheer geheel gerenoveerd. In het hoofdgebouw bevindt zich een grote zaal, de vroegere deel, welke is ingericht voor de ontvangst van gasten. In het voorgedeelte van de boerderij woont een beheerders-echtpaar. In de ontvangstruimte werd ons koffie en thee aangeboden. Maar dat niet alleen. Er waren zoetigheden, cake, koekjes, bonbons, chocolade, in overvloed. Bijzonder was dat tussen deze versnaperingen zich ook plakjes roggebrood met schinken, hartig dus, bevonden.

Bezoek aan de stad Rheine

Heinz reed met ons mee naar de binnenstad. Hier werden we in twee groepen gesplitst. Ieder kreeg een eigen gids. Wij hebben o.a. de St. Dionysiuskerk en de Falkenhof bezocht. De St. Dionysiuskerk is een laat gotische

Heimathaus Hovesaat, het verenigingsgebouw van Heimatverein Rheine.

Foto: www.heimatverein-rheine.de

De Falkenhof

hallen kerk. Met de bouw werd rond 1.400 n. Chr. gestart. De bouwwerkzaamheden werden in 1520 n. Chr. met het gereedkomen van de toren afgerond. Overigens, waarschijnlijk stond reeds vanaf 800 n. Chr. ter plaatse een houten kerkgebouwtje. Een hallenkerk is een kerk waarvan de zijbeuken even hoog zijn als het middenschip. De Falkenhof heeft een geschiedenis welke terug gaat tot 800 n. Chr. Keizer Lodewijk de Vrome, een zoon van Karel de Grote had er vroeger een residentie. Thans is in de Falkenhof een museum gevestigd. Velen van ons gezelschap hebben ook een bezoek gebracht aan de Ems Galerie. Een werkelijk prachtig winkelcentrum, dat in onze hoofdstad niet zou misstaan. We hebben gedineerd in Lorenbeck Wirtshaus, gelegen aan de Borneplatz. Uiteraard met schnitzel, voor velen zelfs twee stuks. Vervolgens hebben we het Gradierwerk en het Salzsiederhaus bezocht. Samen zorgen ze er voor dat uit water dat in aanleg een zoutgehalte heeft van 4% uiteindelijk zout wordt gewonnen. In het Gradierwerk wordt het zoutgehalte, in vier fasen middels verdamping in de open lucht, omhoog gebracht tot ruim 25%. In het Salzsiederhaus wordt middels verwarming al het water verdampt en blijft uiteindelijk zout over.

Wederom Heimathaus Hovesaat

Waren wij bij de ontvangst al verbaasd over de vele lekkernijen die ons werden aangeboden. Bij de terugkeer in het verenigingsgebouw werd dit nog eens dunnetjes overgedaan. Koffie en thee met veel ge-

bak. Twee stukken per persoon. In Duitsland is dit normaal. Wij kijken er van op, zien er tegen op. Toen er gebak over leek te blijven "dreigde" Heinz de deuren van de zaal niet te openen voordat wij alles hadden geconsumeerd. Uiteindelijk is niet alles gegeten, maar wij zijn wel "vrijgekomen".

Toespraken

Er waren tijdens dit samenzijn een aantal toespraakjes. Als eerste sprak Dr. Peter Lüttmann, burgemeester van Rheine. Hij benadrukte het belang van wederzijdse kennismaking. Het vergroot het begrip van en de waardering voor elkaars cultuur en levenswijze. Als tweede sprak Clemens Schöpker, voorzitter van de Jumelagecommissie van Rheine. Hij gaf aan blij te zijn met de hernieuwde kennismaking tussen beide verenigingen. Hij was ook onder de indruk van de vele contacten welke in dit jubileumjaar tussen verenigingen van beide jumelagepartners hebben plaatsgevonden. Lüttmann overhandigde ons een klein zakje met zout gewonnen in het Salzsiederhaus en een kegel waarop o.a. het wapen en het Valkenhof afgebeeld zijn. Ik heb, als secretaris van onze vereniging, beide sprekers beantwoord. Ik heb gesproken over de werkelijk voortreffelijke ontvangst in de mooie stad Rheine met de vele bijzondere monumenten en het prachtige nieuwe winkelcentrum. Tevens heb ik aangegeven dat wij als vereniging het contact met de Heimatverein Rheine zullen bestendigen en dat wij daartoe initiatief zullen nemen. Ik heb tevens van de gelegenheid

gebruik gemaakt om Heinz Löding, zijn echtgenote, de huismeester, zijn echtgenote en de vele anderen welke hen hebben bijgestaan namens ons allen te bedanken voor de geweldige ontvangst.

Bezichtiging erf Hovesaat

Hierna zwerfde onze groep uit over het erf. Het belangrijkste gebouw is het Backhaus. Hier worden op de eerste zondag van de maand in een daar aanwezige historische oven, ruim 300 broden gebakken. Deze worden gretig afgenomen en vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de vereniging. Ook bezienswaardig is het historische imkermuseum. Verder is er nog een boerenmoestuin en er worden schapen, ganzen en verschillende rassen kippen gehouden.

Thuisreis

Het afscheid om 18.45 was vriendschappelijk. We werden uitgezwaaid. Om ongeveer 19.00 uur arriveerden wij vermoeid maar voldaan bij het N.S. station. We kunnen terug kijken op een geslaagde excursie, die een vervolg zal krijgen.

Rest nog te zeggen dat deze excursie mede mogelijk is gemaakt middels een subsidie van de Euregio.

Boven: Het Gradierwerk waar de zoutconcentratie van het water wordt verhoogd tot 27%.

*Onder: Een gids geeft uitleg over de zoutwinning.
Foto's: Martin Thiehatten.*

Archief gemeente Borne 1811 – 1919 (1968) toegankelijk en openbaar

Anja Tanke

Onlangs heeft het college van burgemeester en wethouders van Borne haar eerste overbrengingsbesluit genomen. Het besluit houdt in dat het archief formeel is overgebracht naar de archiefbewaarplaats. Van een verhuizing is in dit geval geen sprake want in ons gemeentehuis is een archiefbewaarplaats. Met het genomen besluit verandert de status van de openbaarheid van het archief: iedereen mag alles bekijken, behalve wat volgens de wet nog niet openbaar mag zijn, zoals een deel van de geboorteregisters. Hier zit een beperking op van 100 jaar na het opmaken van de akte. Eén van de voorwaarden van overbrenging is dat het archief toegankelijk moet zijn. Daarom is er een inventaris gemaakt.

Wat is overgebracht

Er zijn vier archieven overgebracht, te weten:

- archief van het gemeentebestuur 1811 – 1919 (1968)
- archief van de gemeenteontvanger 1846 – 1919
- archief van de ambtenaar van de burgerlijke stand 1811 – 1922
- archief van de plaatselijke commissie tot toezicht op het lager onderwijs 1895 – 1926

Toegankelijkheid

Als je wat wilt opzoeken in een van de archieven, gebruik je de inventaris. Hierin vind je informatie over onze gemeente, de geschiedenis van het archief en de manier waarop de inventarisatie heeft plaatsgevonden. Het leeuwendeel van de inventaris bestaat uit beschrijvingen van de archiefstukken, logisch gerangschikt op onderwerp. Van alle hinderwet- en bouwvergunningen is een index toegevoegd op achternaam, aard van de inrichting/bouwwerk, de locatie en het jaartal. De inventaris is online beschikbaar op [MSMD gemeentearchief Borne](https://msmd.gemeentearchief.borne.nl)

Wat is er te vinden

De 19^e eeuwse maatschappij vind je terug in het archief. Wil je iets weten over de scheepvaart op de Bornse beek, armoedezorg, het onderwijs, belasting betalen, drankgebruik, hinderwet- en bouwvergunningen enz. enz.? Het is allemaal terug te vinden in onder andere de jaarverslagen van de gemeente.

Nieuwsgierig geworden? Maak een afspraak en kom langs. We helpen je op weg zodat je vervolgens zelf aan de slag kunt.

Het gemeentearchief is bereikbaar op telefoonnr. 074-2658730.

Foto's van boven naar beneden:

Anja Tanke vertelt over de inventarisatie (foto Borne Boeit/Anke Jonathans).

Het geïnventariseerde archief in de archiefbewaarplaats (foto Anja Tanke).

De voorzijde van de inventaris.

(18b)01927)

Inventaris van het archief van het gemeentebestuur van Borne 1811 – 1919 (1968)

met daarin opgenomen:

- ✓ archief van de gemeenteontvanger 1846 – 1919
- ✓ archief van de ambtenaar van de burgerlijke stand 1811 – 1922
- ✓ archief van de plaatselijke commissie tot toezicht op het lager onderwijs 1895 – 1926

De Markt (nu het Dorsetplein) medio 1910. Links het gemeentehuis en rechts de Keizerskroon.

Inventarisatie H. Noordhuis (1991)
Herinventarisatie A. Tanke – Oosterbroek (2018)

Wie weet 't?

Frank Mars

Van mijn vader heb ik een aquarel en een pentekening. De aquarel is een schaapskooi in Delden. Alleen herken ik de omgeving niet. De huidige schaapskooi staat tegenover het kasteel, maar daar is geen poel bij. Wellicht dat deze poel verdwenen is.

De pentekening is een boerderijtje dat in de omgeving van Borne heeft gestaan. Vader heeft ook wel eens verteld waar, maar ik weet het niet meer. Over beiden zou ik graag wat meer willen weten.

Mijn e-mailadres is:
frankmars88@gmail.com

*Rechts: Een boerderijtje in de omgeving van Borne.
Onder: Een schaapskooi in Delden.*

Het poëziealbum van Annie Fischer

Anja Tanke

Een paar jaar geleden ontving het gemeentearchief fotoalbums van het echtpaar De Vries-Fischer, de voormalige eigenaren van foto Havo. Tussen de albums vonden we het poëziealbum van Annie Fischer, de latere mevrouw De Vries. We hebben het album opgenomen in onze documentatiecollectie. Op deze pagina treft u een tijdsbeeld uit de jeugd van Annie.

Dese album heb
ik van moeder ge.
kregen op 11-11-39
A. H. Fischer.

Boven links: Annie schrijft dat ze het album heeft gekregen van haar moeder. Boven rechts: een door haar gemaakte tekening. Onder een gedichtje van een kantoorvriendin.

Een elftal woningen wordt 70 jaar Woningen voor nieuwe werknemers van buiten de regio

Bertie Velthuis

De tweede Wereldoorlog is reeds enkele jaren voorbij. Nederland begint met hulp van het Marshall-geld zeer langzaam uit een diep dal te kruipen. De industriële activiteit trekt aan. Er is werk aan de winkel. Zowel in de bouw als ook in de fabrieken. Maar hoe beschik je als Twentse textielfabriek over voldoende arbeidskrachten en hoe geef je deze mensen, in een tijd van grote woningnood, een onderdak?

Op vrijdag 15 september jl. fiets ik door het kleine verbindingsweggetje tussen de Nieuwe Esch en de Oude Almelsestraat. Ik heb een afspraak met Albert Westerhoff, die op Oude Almelsestraat 30 woont. Hij komt onmiddellijk naar buiten wanneer ik even naar het juiste nummer zoek. Wij hebben elkaar in 2016 tijdens een ledenavond van onze Heemkunde vereniging ontmoet. Hij vertelde mij toen enthousiast over de 11 woningen aan de Oude Almelsestraat waar in 1998 met alle bewoners feest werd gevierd dat deze woningen 50 jaar geleden, dus in 1948, werden gebouwd. Ter gelegenheid hiervan heeft hij een "feestgids" gemaakt. Ik ben direct enthousiast. Deze woningen zijn mij, mede vanuit mijn vakgebied, "altijd" al opgevallen. Ik reageer met "bijzonder vriendelijk ogende woningen, met een mooie architectuur, maar wel vrij klein". Onmiddellijk zegt hij: "met "dat klein" valt wel mee, er zijn 4 slaapkamers". Ik neem we voor, zodra deze woningen 70 jaar oud zijn er een artikel over in ons verenigingsblad te schrijven. Tijdens de expositie over Boris kom ik hem opnieuw tegen. Een afspraak is snel gemaakt. Ook heb ik voor dit artikel gesproken met Lolke Jepma, welke hier een deel van zijn jeugd heeft doorgebracht.

Woningnood

Tot ver in de jaren '60 van de vorige eeuw is er in Nederland een enorm gebrek aan woningen. Hele gezinnen wonen bij familie, in krotten of in woonwagens. In 1948 verklaart minister van Wederopbouw In 't Veld de woningnood officieel tot volksvijand nummer 1. Tijdens de oorlog zijn er in Nederland totaal 140 duizend woningen verwoest of ernstig beschadigd en er geldt er een bouwverbod. Tussen 1945 en 1948 ligt de woningbouw nagenoeg stil. De tekorten nemen tot 1948 nog toe. De Nederlandse bevolking groeit na de oorlog hard. Er wordt jong getrouwd, veel kinderen worden geboren.

In Borne is de situatie niet anders. Na 1920 wordt er door Spanjaard niet meer gebouwd. Raadslid Hulshof constateert op 30 maart 1920 al een woningtekort, niet alleen voor arbeiders maar ook voor landbouwers en middenstanders.

In het voorjaar van 1946 verschijnen er advertenties in de Bornse Courant van jonge stellen voor de huur van een gedeelte van een woning. In de gemeente-

De woningen aan de Oude Almelseweg feestelijk versierd bij gelegenheid van het 50-jarig jubileum in 1998.

raad vindt discussie plaats over het vorderen van woonruimte krachtens het Vorderingsbesluit Woonruimte en de hiervoor vast te stellen vergoeding aan de eigenaar van de woning. Voorgesteld wordt tevens, om reden van de gevoeligheid en de inbreuk op het eigendomsrecht, een commissie samen te stellen om een inventarisatie te doen van de beschikbare woonruimte. In augustus 1946 krijgt Borne "van hogerhand" toestemming om acht woningen te bouwen. Het zijn dubbele arbeiderswoningen welke komen te staan op de Kempen. In 1947 krijgt de gemeente Borne tien twee-gezinswoningen (beter bekend als duplexwoningen) dus twintig woningen toegewezen. Ook Spanjaard krijgt voor 1947 twintig woningen toegewezen. Deze zijn echter bestemd voor mensen die voor de fabriek naar Borne komen en bieden, zo concludeert de gemeenteraad, geen oplossing voor het woningvraagstuk. De gemeente Borne bouwt slechts mondjesmaat. Pas 22 december 1948 schrijft B. en W. aan de gemeenteraad dat het noodzakelijk is tijdig te zorgen voor bouwrijpe grond, opdat o.a. de bouw van woningen geen stagnatie oplevert, wanneer jaarlijkse van het toegekend bouwvolume bekend is. Er wordt 11 ha. grond van de erven Dikkers aangekocht. Hierop wordt "de vgelbuurt" gebouwd. Er wordt hiertoe een tak van

dienst, het Woning-grondbedrijf, ingesteld. De gemeente gaat de woningen verhuren.

De Nederlandse regering maakt, zoals uit boven aangegeven aantallen blijkt, niet zo'n grote haast met de woningbouw. Eerst wordt een begin gemaakt met het herstel van beschadigde fabrieken en infrastructuur. Nederland moet allereerst de werkgelegenheid en export weer op gang krijgen.

Nederland voert een geleide loonpolitiek: de lonen worden laag gehouden, dat is goed voor de export. De huren moeten als gevolg daarvan, door maatregelen als huurbevrozing en later huurprijsbeheersing, laag blijven. Geen ideale situatie voor investeerders om woningen te bouwen. Pas in 1963 lukt het minister Bogaerts 100.000 nieuwe woningen per jaar te bouwen, iets wat tot dan toe niemand was gelukt.

De bouw van de elf woningen Oude Almeloseweg 24 t/m 46

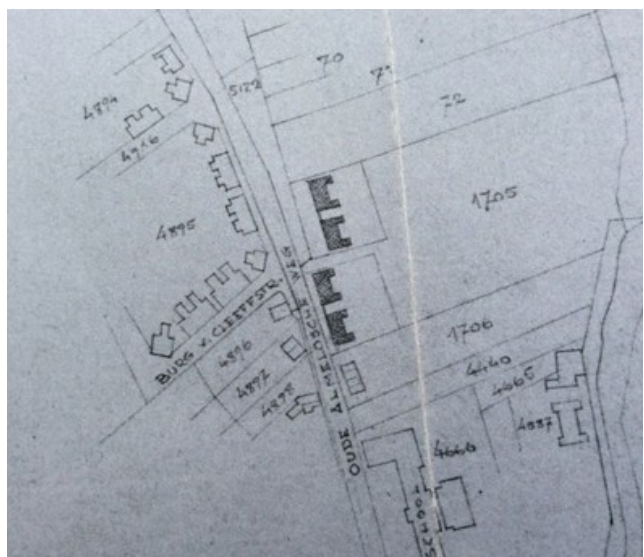
De bouw van deze woningen heeft in twee fasen plaatsgevonden. Eerst vier blokjes van twee woningen, de nummers 26 t/m 40, en een jaar later het blokje van drie, de woningen 42, 44 en 46. In eerste instantie vraagt de N.V. Stoomspinnerijen en-Weverijen v/h. S.J. Spanjaard te Borne op 12 november 1946, een bouwvergunning aan voor de bouw van acht woningen aan de Letterveldweg te Borne. Op de bouw-aanvraagformulieren wordt aangegeven dat aan de achterzijde van het bouwterrein een voetbalveld is gelegen. Het betreft de twee voetbalvelden van de V.V. Borne, dat hier haar wedstrijden speelde. De woningen zouden aansluitend aan de reeds bestaande woningen Emmaweg 9 t/m 19, ook eigendom zijn van Spanjaard, worden gebouwd. Dit plan is niet doorgegaan omdat door de bouw een van de voetbalvelden verloren zou gaan. In het bouwdoossier wordt door de situatietekening een kruis gezet en bijgeschreven "verouderde situatie". Er worden nieuwe tekeningen met een gewijzigde situatie, dus aan de Oude Almeloseweg, bij de aanvraag gevoegd. B. en W. van Borne vragen op 4 december 1946 een rijksgoedkeuring voor het bouwplan. Deze wordt op 3 juni 1947 door het hoofd Wederopbouw verleend. Een rijksgoedkeuring is tijdens de wederopbouwperiode vereist. Het Rijk reguleert de omvang en aard van alle bouwwerkzaamheden zodanig dat de druk op de beschikbare middelen, als bouwstoffen en bouwvakkers, niet te veel toeneemt en de prijsvorming redelijk is en subsidiering betaalbaar blijft. Vervolgens verleent B. en W. van Borne op 11 juni 1947 de bouwvergunning.

Het plan dat niet doorging. De woningen waren in eerste instantie gepland aan de Letterveldweg.

Spanjaard koopt pas op 29 oktober 1947 de benodigde gronden van de Verenigde Hout -en Metaal warenfabriek "Twente" voor een bedrag van fl. 4.900,-. Als voorwaarde bij deze aankoop bedingt de verkoper een erfdienstbaarheid t.b.v. de achterliggende percelen. Hiertoe dient een weg ter breedte van 3,50 m tussen de woningen Oude Almeloseweg 30 en 34 aangelegd te worden met aan weerszijden een trottoir. Dit weggetje vormt nog steeds de voor fietsers en voetgangers zo handige verbinding tussen de Oude Almeloseweg via de Oude Esch naar de Bekenhorst.

Als bouwsom voor de acht woningen wordt bij de bouwaanvraag een bouwsom opgegeven van fl 75.000,-. Door de gemeentearchitect, de heer

Situering van vier blokjes van twee woningen.

Van Hal, wordt deze bouwsom verhoogd tot fl. 89.500,-. Hij doet dit omdat: In de aanneemsom geen kosten van de elektrische installatie, ad. fl. 3.975,-, geen kosten van het schilderwerk, ad. fl. 6.944,- en geen kosten voor 120.000 stuks, door de opdrachtgever zelf te leveren, stenen, ad. fl. 3.600,- zijn opgenomen. Het betreft hier stenen welke zijn vrijgekomen bij de sloop van de oude damastfabriek en de bijbehorende 22 m hoge schoorsteen van Spanjaard in 1946. De leges bedragen, inclusief fl. 50,- kosten advies schoonheidscommissie, fl. 275,-.

De vergunningverlening voor de drie overige woningen (het blokje van drie woningen) verloopt op vergelijkbare wijze. Wel verloopt de procedure nu veel sneller. Duurde de vergunning voor de acht woningen nog 6 maanden, de vergunning voor de drie woningen werd binnen 4 dagen, en wel op 27 juni 1949, verleend.

De eerste acht woningen komen in maart/april 1948 gereed en er wordt onmiddellijk toestemming verleend ze te bewonen. De laatste drie woningen worden een jaar laten voor het eerst bewoond.

Het ontwerp van de woningen is van architectenbureau Leverink Jzn. te Borne. De openbare aanbesteding voor de bouw van de acht woningen vindt plaats op 23 mei 1947 in het schaftgebouw van de N.V. Spanjaard aan de Parallelweg te Borne. Aan het nog steeds bestaande aannemersbedrijf Gebr. Holtkamp te Bornerbroek wordt het werk gegund.

Bijzondere bestekbepalingen

In het bestek is opgenomen dat:

- De aannemer de nodige werknemers, voor zover niet in zijn vaste dienst, moet betrekken uit de naaste omgeving van het werk. Pas wanneer dit niet lukt, kunnen werknemers van elders worden aangetrokken. Het Gewestelijk Arbeidsbureau moet door de aannemer op de hoogte worden gebracht welke werknemer op het werk vertoeft.
- De aannemer mag aan werknemers, welke buiten de gemeente wonen, geen hogere lonen uitkeren, dan die welke voor wederopbouwobjecten in "door de oorlog geteisterde gebieden" officieel zijn toegestaan.

Beide bepalingen zijn opgenomen om de lonen laag te houden en om te voorkomen dat werknemers uit betreffende gebieden hier komen werken.

Er ook een bepaling opgenomen dat er bij de inschrijving geen sprake is van zgn. "opgeld". De aannemer moet hiertoe een verklaring afgeven. Wanneer later zou blijken dat hieraan niet is voldaan, heeft de opdrachtgever het recht de aanneemsom met het totaal van het "opgeld" te korten, ja zelfs tot een maximum van 20 % van de aanneemsom. Ook toen was er tussen bouwbedrijven kennelijk reeds sprake van "prijzafspraken". Een probleem dat zich nog jaren voortsleepte en in 2002 zelfs leidde tot de parlementaire enquête naar bouwfraude.

Rijks Financieringsregeling Wederopbouw

Om in aanmerking te komen voor de Rijks Financieringsregeling Woningbouw 1947 moesten de woningen aan een groot aantal eisen voldoen. Maar de woningen mochten ook weer niet te groot zijn. De kosten zouden te hoog oplopen en zou er een te groot beroep worden gedaan op de beschikbare middelen (materialen en menskracht). Op de aanvraag voor de drie woningen, industriewoningen genaamd, is de inhoud minutieus, tot twee cijfers achter de komma uitgerekend. Naast de inhoud van de woning zelf is de inhoud van de dakkapel, het kolenhok en het keldertje berekend. Samen met de inhoud van de schuur is dit 349,6 m³. En hiermee blijft de woning juist onder het vastgestelde maximum van 350 m³. Van belang was ook het aantal personen dat in de woning gehuisvest kan worden. Op de aanvraag voor de bouw van de drie woningen staat aangegeven dat de woning geschikt is voor de huisvesting van 12 personen.

Het aantal slaapkamers was natuurlijk ook van belang. Op de tekening zijn op de eerste verdieping vier slaapkamers. Er is geen badkamer. Wel is er op de tekening voor de bouw van de drie woningen bij de kleinste slaapkamer aangegeven "toekomstige doucheceel". In een van de slaapkamers wordt een wastafel aangebracht.

De woningen

Opmerkelijk is dat er sprake is van half vrijstaande woningen. Het bouwen van dit type woningen vraagt namelijk meer materiaal en meer arbeid dan het bouwen van langere blokken en dat in een tijd van algehele schaarste. De reden voor deze keuze is niet duidelijk. Te meer omdat Spanjaard voor de oorlog aan de Deldensestraat (de rode en de blauwe lap) in de Spanjaardwijk voor de "gewone" werknemers lange rijtjeswoningen bouwde. Alleen voor het hogere personeel werden half vrijstaande woningen opgericht.

Van enige isolatie was geen sprake. Bij de bouw-aanvraag is zelfs aangegeven dat er geen dakbeschot zal worden aangebracht, hetgeen zou betekenen dat in de slaapkamers "tegen de dakpannen" werd aangekeken. In het bestek staat echter wel dakbeschot omschreven, En dat is daadwerkelijk aangebracht. Opvallend is ook het aantal vaste kasten in de woningen. In totaal zijn dit er vijf, twee in de woonkamer en drie in de slaapkamers.

Bijzonder is ook de, voorgestelde, toepassing van zgn. holle baksteenvloeren, in de volksmond bekend als "Perforavloeren". De "Perforavloer" is in de praktijk slechts in een van de blokjes van twee woningen toegepast. Waarschijnlijk is materiaalgebrek hiervan de oorzaak.

Opvallend is de wijze waarop de gevels en de daarin aangebrachte raam- en deuropeningen zijn uitgevoerd. Hier is zeker nog sprake van ambachtelijk werk. Kenmerkend hiervoor is de wijze waarop het

toiletraam, met een zandstenen buitendorpel, is uitgevoerd. Boven de voorgevel kozijnen is een zgn. hanenkam en aan de topgevels zijn zgn. oren gemetseld. Bijzonder is ook de gemetselde rondboog boven het kleine raam, met daaronder, iets terug liggend, siermetselwerk, in de zijgevel. Zelfs aan de schoorstenen is, middels het toepassen van een vooruitspringende laag aandacht besteed. De gevels zijn opgetrokken in gele steen. Voor die tijd een bijzonderheid. De steenfabrieken in deze regio leverden uitsluitend rode gevelstenen. In het bestek werden dan ook rode stenen beschreven. Waarschijnlijk waren deze, in een tijd van grote schaarste aan bouwmaterialen, niet te leveren. De stenen zijn mogelijk per spoor aangevoerd en vanaf het station naar de bouwplaats gebracht. Het oppervlak van de woningen is ongeveer 85 m². Dit is niet echt veel minder dan de sociale woningen die nu worden gebouwd. Wel is de ruimte die de bewoners gemiddeld ter beschikking staan veel kleiner dan in de huidige tijd. Gemiddeld woonden er in deze woningen bijna 9,5 mensen. Dit staat in schril contrast met de huidige gemiddelde woningbezetting van 2,3 personen. Het beschikbare oppervlak per bewoner was ongeveer 10m². Dit is een vierde van het tegenwoordige voor iedere bewoner beschikbare oppervlak. Omdat er geen badkamer was gingen de volwassenen en de kinderen, vanaf ongeveer 15 jaar, wekelijks naar het badhuis aan de Stationsstraat. Kosten fl. 0,25 voor een bad en fl. 0,10 voor een douche. De jongere kinderen werden thuis "in de tobbe" gewassen.

De bewoners

Spanjaard bouwde de woningen om haar werknemers te kunnen huisvesten. Na de oorlog bloeide de textielindustrie weer op en er ontstond een tekort aan personeel. Niet alleen omdat er geen werknemers in Twente waren te vinden, maar ook omdat de animo om in de textiel aan het werk te gaan, gezien de slechte herinneringen die men had overgehouden aan de crisisjaren '30, gering was. In andere delen van Nederland, Friesland, Groningen en Drenthe met name, was veel minder werkgelegenheid. Daarom werden werkkrachten uit die streken aangetrokken.

De volgende families betrokken vanaf februari 1948 de woningen:

nr. 24 het gezin P. Niemeijer uit Klazienaveen. (Het gezin is enige tijd later geëmigreerd naar Canada.) Hier heeft zich toen de fam. Hollandse, afkomstig uit de mijnstreek gevestigd.

nr. 26 het gezin H. Eleveld uit Emmer Compasuum

Bijzondere details uit het ontwerp. Het toiletraam met zandsteen dorpel en de gemetselde rondboog met terugliggend siermetselwerk boven het kleine raam.

met 7 kinderen.

nr. 28 het gezin B. Helle uit Klazienaveen met 6 kinderen.

nr. 30 het gezin H. Dijks uit Weerdinge met 9 kinderen.

nr. 34 het gezin T. Jongman uit Vollenhove met 11 kinderen.

nr. 36 het gezin H. Nieuwenweg uit 2de Exloërmond met 8 kinderen.

nr. 38 het gezin H. Bakker uit Erica met 9 kinderen.

nr. 40 het gezin P. Eillert uit Roswinkel met 5 kinderen.

Op één gezin na kwamen ze allen uit de provincie Drenthe

De woningen 42 t/m 46 werden vanaf midden 1950 betrokken door:

nr. 42 het gezin Bekkema uit Houtigehage met 8 kinderen.

nr. 44 het gezin Jepma uit Franeker met 10 kinderen.

nr. 46 het gezin Korvemaker uit Blijham. (Dit gezin heeft hier maar korte tijd gewoond. Het gezin Jepma is toen naar nr. 44, omdat hier een grotere tuin was, verhuisd.)

De werving van arbeiders

Spanjaard plaatste voor het werven van werknemers advertenties in regionale kranten. Grote gezinnen, met opgroeiende kinderen of reeds volwassen kinderen, hadden de voorkeur. Deze kinderen konden met vader in de fabriek werken. Jongere kinderen konden vanaf 12 jaar in de bedrijfsschool een opleiding in de textiel volgen. Geselecteerde gezinnen werden, alvorens te worden aangenomen, ge-

keurd. In afwachting van de verhuizing gingen oudere kinderen reeds bij Spanjaard werken. (Dan kon Spanjaard zien "wat voor vlees hij in de kuip had" aldus Lolke Jepma.) Voorbeelden hiervan zijn drie kinderen, meisjes, uit het gezin Nieuwenweg en drie kinderen, jongens, uit het gezin Jepma. Deze kinderen gingen in de kost bij gezinnen in Borne. De drie jongens Jepma bij het gezin Veenhoven aan de Bornebroeksestraat. Van de kosten, fl. 15,- per week/kostganger, werd fl. 10,- door Spanjaard vergoed. Ook betaalde Spanjaard eens in de twee weken een retourtje naar huis. Kosten retourtje Emmen fl. 1,95.

Vele kinderen vonden werk bij Spanjaard. Zo werkten van het gezin Nieuwenweg er tien personen bij Spanjaard. Van het gezin Jepma hebben zeven kinderen korte of langere tijd bij Spanjaard gewerkt. Hetzelfde gold voor de kinderen uit de gezinnen Jongman en Dijks.

Ervaringen van de nieuwkomers

De nieuwkomers die van het platteland kwamen waren erg verbaasd over het water dat zo maar uit de kraan stroomde. In Drenthe moest het uit de put worden gehaald. Voor de mensen uit Drenthe waren ook de slaapkamers op de verdieping bijzonder, dat kende men daar niet. De familie Jepma uit Franeker kende dit wel maar er was geen sprake van slaapkamers. Naast twee bedsteden op de begane grond waren er op zolder, onder een niet beschoten kap, over twee slaappedeelten, een voor de jongens en een voor de meisjes. Ook was het toilet met waterspoeling voor hen een grote bijzonderheid. In hun eerdere woonplaats was nog sprake van het zgn. tonnenstelsel. De gemeentelijke reinigingsdienst leegde hier twee keer per week de (toilet) ton in de "boldootkar". Voor velen was "het stromende water" een luxe. Voor de Friezen was de elektrische aansluiting een nieuwe ervaring. Daar verlichtte men de

Mevrouw Eillert en mevrouw Bekkema bij de door een paard getrokken groentekar van Gerrit Grootenhaar

Boven en onder: het oprijlaantje naar de begraafplaats.

woning nog middels gaslampen op stadsgas. Er was er in de bijkeuken een gasaansluiting waar een brander op kon worden aangesloten. Het gas werd betaald middels een gasmeter die gevuld moest worden met guldens. De elektriciteit werkte op een meter die met dubbeltjes moest worden gevoed. Op een dubbeltje kon een lamp 1,5 tot 2 uur branden. De grootste zorg van de bewoners was altijd dat er dubbeltjes in huis waren, anders ging "het licht uit".

Wanneer de nieuwkomers niet voldoende bedden hadden, werden deze door Spanjaard ter beschikking gesteld. Er was ook een groot tekort aan fietsen. Zo beschikte de familie Jepma over slechts een fiets en de familie Nieuwenweg over slechts twee fietsen.

Mevrouw Bekkema, de laatste "oorspronkelijke" bewoonster tijdens het genoemde 50-jarige feestje, herinnerde zich de destijds mooie situering van de woningen. De straat was het oprijlaantje naar de R.K. begraafplaats. Een mooi laantje met aan weerszijden rozen. Vooral in de zomermaanden, wanneer deze bloeiden, was het een prachtig gezicht. Dit laantje is eind van de 50-er jaren, toen de huidi-

ge Von Bönninghausenstraat werd doorgetrokken van de Oude Almeloseweg naar de Bekenhorst, verdwenen.

Tijdens de viering van het 50-jarige bewonen van de woningen herinnerden de eerste bewoners zich ook nog het welkom dat hen werd geboden in Borne. Bakker Grutterink verraste hen met een taart en kruidenier Louwe Dijk verzorgde de koffie en thee.

Ondanks de goede ontvangst en de sterk verbeterde huisvesting en werkgelegenheid konden vele nieuwkomers gewoonten uit hun geboortestreek niet zo maar "vergeten". De afstanden naar de familie, vrienden en kennissen in de geboortestreek waren relatief groot en de kosten waren hoog. Telefoon had men niet. De Friezen misten de ruimte van het vlakke land en hadden ook nog de "taalbarrière". Vader Jepma ging nog vaak peuren¹⁾ in het Van Harinxmakanaal te Friesland. Ook het zoeken van kievitseieren bleef hij beoefenen. Samen met zijn zoons Age en Ruurd zocht hij kievitseieren. In 1963 vond Ruurd zelfs het eerste Overijsselse kievitsei dat ze aanboden aan de Commissaris der Koningin. De gevonden eieren werden geschonken aan huisarts Polée, die ze erg lekker vond. Zelf vonden ze de eieren "glazig".

In 1948 bedroeg de huurprijs fl. 4,98/per week. De verdienste van een volwassen man waren in die tijd fl. 40,- tot fl. 44,-. Aan huur werd dus ruim 10 % van het inkomen besteed. Tegenwoordig bedraagt de huur veelal ruim 20% van het (dubbele) inkomen. Tegen afbetaling van 15 cent per week werd door Spanjaard een kippenhok beschikbaar gesteld. Vrijwel iedere nieuwe bewoner maakte van deze mogelijkheid gebruik.

De verkoop van de woningen

In 1972 was de huur opgelopen tot fl. 22,40 per week. Spanjaard was toen al overgenomen door Nijverdalen ten Cate. De woningen werden verkocht en aan de bewoners aangeboden. De vraagprijs was zeer schappelijk, namelijk fl. 17.000,-. Vrijwel alle bewoners, of een van hun kinderen, heeft de woning gekocht. Dat bleek een goede investering. Slechts twee jaar later werden de woningen voor ruim twee keer dit bedrag doorverkocht.

De huidige situatie

Van de oorspronkelijke bewoners woont, met uitzondering van mevrouw Jepma, die hier in 1948 als peuter is gekomen, niemand meer in deze elf woningen. Er is dit jaar ook geen feest zijn ter gelegenheid van het 70 jaar "bestaan". De reden hiervoor is dat de "verbondenheid", de wetenschap dat er een gezamenlijk verleden is, is verdwenen. Bij het vijftig jarig jubileum waren er nog zes woningen bewoond door mensen welke een band hadden met de "oorsprong" van de woningen. Nu is deze band er niet meer. Na de eerste verkoop zijn de woningen verkocht en nog eens verkocht. Nu is er sprake van een "buurtje" waar het goed wonen is.

Met dank aan

Albert Westerhoff en Lolke Jepma

Noot

1. Peuren is een bijzondere wijze van paling vangen. De paling wordt niet zoals bij een normale wijze van hengelen waarbij de vis zich in het vishaakje vastbijt, op het droge gebracht, de palingen bijten zich met hun minuscuul kleine tandjes vast in de stoffendraad waar aan het aas (wormen) is geregen. Zo kunnen ze in een in het water gelegen net worden getrokken.

Onderboks

Nen onderboks hoog an de droat
Hung te dreug'n tot op de noat
Lekker wapper'n in de weend
Dat is wat zonne boks geweldig veend
Want het is ok wat um alle dage
Het kruus te dreagn zonder te klagen
En kearls en wichter en aandere koal'n
Het dikke gat good warm te hoaln.

Stopteken met stet

Johan Kwast

't Is nen mooien röstigen zommeroawend. De lös-vaste kuierklup kan wier rekken op zo um en noa-biej de viefteen man. Mangs meer, 'n eankel moal wat meender. Zee bestriekt de baanken bije 't gemeentehoes. De hadde kern van de klup mist nooit. Wee bint dat zoal: 't lezernbuis, Knikkebol, Pleerdöpke, Meindert Plukvet, Klean Fritske, Beernd van de Muske, Bultje Hemmelhös, Mientjes Toon, Jantje Dreekwat, Eusie van de Panlat; almoal in of um de tachtig. Meestal hebt zee 't plaatselijk niejs bije 'n kop. Hogere politiek geet eur boawen de pet.

Op 'n pekeerplas stapt Joop Penseel, 'n bekeanden hadloper oet vrogere joaren, oet zien Panda'tje. Hee keump eure kaant oet. "Zo zee'j nog ees 'n vesoenlijk meanske, zeg Zeetkiek." "Ha Joop, komt der bije zitten." "Noe, effen dan." "Hoo is 't der nog met?" "Ja, wat za 'k oleu zeggen, 't heult nich oawer. De heur goat miej al rech oawerean stoan a'k der an deank." "Vetel!" En Joop trek lös.

Ik was op weg noar ne kondelatie. 'k Was niks te vroeg, ik kon de tied wal broeken. Op 'n Deeldnerdied is net ne groep waandelvolk oawerstökken. De oawend 4-daagse is an de gang. Ne volgenden sliert lopers is nog op ofstaand. 'k Rie al nich harre, mear rem nog wat of. Twee BOA's (biezeundere oren anneaiers) regelt 't vekeer. Dee hebt 't doar vuur 't zeggen, zee veult zich. 'n Enen heult alverdan 'n aarm nog in de heugte: STOPPEN!. Ja, hallo, ik möt wieder en 't kan zat, duch miej. "Stoppen, zeg ik oe", röp-e. Mear 'k veur heanig vedan. Niets slöte miej op 't dak van 'n auto. De baankzitters luustert met bek en oren.

Daags derno hebt de BOA's met 'n opgestrekken zeil, op 't plietsieburo eur beklag 'edoan. 's Mirraangs, de plietsie an 'n droad. "Köj effen kommen oew vemaal doon?" Dat kan. "Ie kriegt ginne bekuring, wiej bint der nich bije'e wes. Wal mö 'w beare rapporten duurspöllen noar 't CBR. "Ie heurt der deank ik van eur wal meer van." Doar geet 'n trein en ik zit der in.

'n Moand of wat later, nen angetekenden brief: *Gezien de ontvangen informatie twijfelen we ernstig aan uw geestelijk vermogen. Binnen 14 dagen dient u een afspraak met het CBR te regelen. Vooraf € 384,- over te maken. Zo niet, dan verklaren we uw rijbevoegdheid ongeldig.* 't Möt toch nich anhalen, mear wat mö 'k. "Jagen of streupen", har 'n hazen ok zeg, "loat 't wean wat 't wil, mear 't geet

um miej." 'n Auto doar kaank nich um, dus ik bel met 't CBR. "*U krijgt nader bericht van ons.*"

Binnen de kotste keren wier 'n angetekend schriewen. In't zeekenhoes in Eanske kommen, ofdeling psychiatrie. Zee wilt zeen of ik 't goodwies wal in odder heb. De neurige pepieren metnemmen en ter plekke nog ees kontant € 400,- op 'n poal leggen. Op tied der wean, aans kaank 't rieden meteen vegetten. "He'j 't ooit zo zoolt 'e-egetten?" 't Is duudelijk, zee wilt miej van de weg of hebben." Tooken wekke mök bije 'n psychiater opdrawen.

"Schaan, grote schaan is 't. Geeldklopperiej, ofzetters, jammer geeld!" kreait 't dreestuuwers haantje achter oet 'n hals. 't Voeloas Oelenspiegel stelt vaste: "Seempel zat, met stoppen wa'j heel wat goodkoper oet 'e wes, of nich dan." Ik geef 't nich geern too, mear hee kon wal ees geliek hebben.

Dit verhaal is ok openbaar wörden in 't beukske *Verhalen en gedichten*, oetgeven duur de K.T.S. (Kreenk voor de Twentse Sproak). Ne verzameling inzeandingen in 't kader van de schriefwedstried meart 2018. Ok Leo Leurink ziene biedreage steet der in.

Ne oetgave met good niveau weark. Dit beukske (63 bladzieden dik) waarin ok de Ned. Vertalingen stoat, kan alman kopen vuur € 4,-. Gin geeld. Direct doon en ie hebt 'n paar uur leasplezeer. Ik nen anroader als 'n kedootje!

Nem effen kontakt op met de secr. Van de K.T.S.: Alie van der Veer. Burgemeester Stroinkstraat 485 7547 RH Enschede

Ie könt eur wieder benoaderen op tel. 074-2911090 of per e-mail: avanderveer@twenteakademie.nl

De veemarkt

Bennie Nijhof

De Bornse Boerenbond was een langwerpig gebouw gelegen langs het spoor. Het voorterrein, waar de boeren met hun paard en wagens konden wachten tot ze geholpen werden, lag op de hoek Azelosestraat - Molenstraat. Omgeven door een hoog hek dat ook nog kon worden afgesloten, was het een terrein dat voor vele doeleinden kon worden gebruikt. Omdat er in de oorlog bijna geen vervoer naar de grote veemarkten meer mogelijk was, werd er af en toe bij de Boerenbond een veemarktje gehouden.

Voor ons, de jongens van de Azelosestraat, was het zaak er 's morgens vroeg bij te zijn. De aangevoerde koeien hadden de uiers nog barstensvol melk. Johan, een buurjongen waar men thuis een koe hield, had mij het melken geleerd.

Op een goeie dag was er weer veemarkt. Johan en ik hadden Pieter, een Haagse jongen die tijdelijk in onze buurt woonde om aan te sterken, meegenomen. "Ik kan helemaal niet melken", klaagde Pieter onderweg. "Dat leer ik je zo", zei Johan.

We waren inmiddels binnen het hek van de markt. Johan ging, de emmer tussen de knieën geklemd, gehurkt onder een koe zitten. "Kijk zo gaat dat. Je drukt je hoofd in de flank van de koe,

pakt in iedere hand een speen en trekt eraan terwijl je van boven naar onder knijpt. Let op." Johan begon te melken. 'Trits, trats, trits, trats', ging het in de zinken emmer. "Niks aan," zei Pieter, "welke zal ik nemen Johan? Niet direct zo'n grote." "Pak die maar." Johan wees, stiekem lachend, naar een droogstaande vaars. Van onder mijn koe zag ik Pieter vergeefse pogingen doen melk uit het jonge koetje te krijgen. "Johan", riep hij opeens, "Johan, er gebeurt hier niets." "Harder knijpen en trekken", riep Johan terug, "dan gebeurt er zo wel iets." Inderdaad, het beestje dat het getrek en gesjor zat werd, deed een sprongetje opzij. Haagse Pieter die zijn hoofd stevig tegen de koe gedrukt hield, verloor opeens zijn vastigheid. Met de emmer tussen de benen geklemd duikelde hij voorover en doordat de ronde rand van de emmer als eerste de grond raakte, kantelde hij om en belandde vervolgens ruggelings in de door de koeien veroorzaakte smurrie. Stikkend van het lachen hielpen we Pieter overeind. "Wat zal tante wel niet zeggen? Ik zit helemaal onder de koepoep", jammerde hij. Johan nam zijn melk en goot het over in Pieters emmer. Met mijn melk vulde hij de emmer tot aan de rand. "Breng dit maar naar tante dan mekkert ze nergens over." Dodelukkig ging Pieter, de emmer voorzichtig voor zich

De Coöperatieve Landbouw Aankoop Vereniging Boerenbond Borne in de jaren '30.

uit dragend, naar huis. Wij melkten onze emmers vol en brachten ze ook naar huis.

Na de middag moest een deel van de verkochte koeien overgebracht worden naar de achteringang van het slachthuis aan de Marktstraat. Voor iedere afgeleverde koe kreeg je een kwartje. Pieter en ik namen ieder een beest. Johan, die goed met dieren kon omgaan, nam er gelijk twee.

Bij het slachthuis kregen Pieter en ik ieder een kwartje. Johan kreeg echter maar 40 cent voor zijn twee koeien. Toen hij protesteerde, zei de man: "Je bent toch maar éénmaal hier naar toe gelopen....?" We liepen snel terug om de rest op te halen. Weer op weg naar het slachthuis bleef Johan op de kruising bij de kerk opeens staan, draaide zich om en liet het koetouw uit zijn hand glijden. Lachend zei hij: "Die redt zich verder wel, ajuus!"

Wij stonden stomverbaasd te kijken, wisten niet wat we moesten doen. We liepen maar verder terwijl de loslopende koe in de Nieuwe Kerkstraat verdween. "Waar blijft de laatste koe?" schreeuwde de man die ons had betaald.

"De laähtste koe", zei Pieter in onvervalst plat Haags, "isset duppie aan et zoeker dat onze kame-raâhd net te korrut is gekomme."

Bornsch volkslied van het jaar 2000

Redactie

Onderstaand "Bornsch Volkslied van het jaar 2000" troffen we onlangs aan bij het HIP in een programmaboekje uit 1928 ter gelegenheid van de in Borne gehouden "landbouwdag". Het is weer eens iets anders dan "Oons Boorn steet bekend um zien pankook en mel". Wie het lied op de eerstvolgende jaarvergadering van onze vereniging kan voorzingen zonder haperingen, ontvangt van de redactie een aardige attentie!

Bornsch Volkslied van het jaar 2000.

Wijze : *Hop Mariannetje.*

Kalast mara, koeka rata,
Kolla, kolla, biram!
Hakka, steka, schieta, bijta,
Stella, zupa, zwieram.

Kalast, mara, koeka rata,
Kolla, kolla, biram,
Meida, zoena, lieve meida,
Kussa, dansa, gloram.

Kalast mara, koeka rata
Kolla, kolla, biram,
Russa komma, mitralada,
Turken koma, stieram.

Kalast mara, koeka rata,
Kolla, kolla, biram,
Zupa, zoena, dansa, schransa,
Russi karbonada.

Kalast mara, koeka rata,
Kolla, kolla, saram,
Hupza, hieza, galop paza,
Ourang, Ouran, Oetang.

Toosta, flinka, Heera, Dama,
Gama, langa, hi ha,
Stota, glaza, hiep hiep hoera,
Hossa, springa, basta.

Fratkas', klaras, koekas, rata,
Bolla, bakka, saram,
Kiesa, knijpa, troela, pada,
Lippa, dronka, oetang.

Klesa, riepa, snorka, dama,
Keela, hiepa, kada,
Hoera! knoeta, siera, soepa,
Trouwa, doeka, basta.

Nog leverbare uitgaven

Prijslijst boeken december 2018

Boorn & Boerschop	Verenigingsperiodiek van Heemkundevereniging Borne jaargang 2018	€ 4,00
Boorn & Boerschop	Verenigingsperiodiek van Heemkundevereniging Borne oudere jaargangen	€ 2,50
Rond Horst en Hof te Borghende		€ 5,00
Borne, historie en volksverhalen	Jubileumuitgave 1987	€ 4,00
Grepen uit de historie van Borne Deel 2	Met zaakregister 1987. Ria van Harten-Fransen	€ 4,00
Landweren, Borgen en Postwegen	Ria van Harten-Fransen 1990	€ 4,00
Grenstwisten rond de Gemeente Borne	Ria van Harten-Fransen 1991	€ 4,00
Veertig jaar later	Jubileumuitgave 1987-2002	€ 4,00
Kadastrale Atlas 1832 Borne/Weerselo	Met kaartenmap 2005 H.C.O. Zwolle	€ 5,00
De Hof te Borne	800 jaar geschiedenis van Borne 2006 H. Woolderik	€ 5,00
Van Nazareth tot Nazareth	Religieus erfgoed in Borne 2009 Jaap Grootenboer	€ 5,00
Van Borghende tot Borne	Een overzicht van de Bornse geschiedenis 2009 Martin Thiehatten	€ 5,00
Borne bij de tijd	27 verhalen over het verleden van Borne 2012 Hans Gloerich	€ 5,00
De Melbuul'n van Nazareth	Bijnamen in en om Borne 2012 Leo Leurink	€ 5,00
Borne uit die tijd gekenschetst	Potloodtekeningen van oud Borne en oud Boomsen 2014 Hans Leuwerink	€ 10,00
Kiek toch 's	Beeldkroniek over de Gemeente 1988 G.P. ter Braak en H. Noordhuis	gratis
Gerard Potcamp	Een Twentse priester apostolisch vicaris tegen wil en dank 2011 Hans Gloerich	€ 5,00

Hassink.

VERPAKKINGSDRUKWERK / PASSIE VOOR ZICHTBAARHEID

MARS

Architectuur

Mars Architectuur
Korte Wensinksweg 1
7622 LB Borne

Tel. 074 266 17 92

Fax 074 266 53 07

E-mail : info@marsarchitectuur.nl

Web-site: www.marsarchitectuur.nl

A r c h i t e c t u u r t o t i n d e t a i l

“Op zondag zorg ik graag
voor uw ontbijt”

Jan Koehorst

Iedere zondag geopend
van 8.00 - 11.00 uur

Koehorst
De Echte Bakker

Borne, Aanslagweg 16, tel: 074 2661427

Borne, Grotestraat 237a, tel: 074 2664158

EST. 1858
MORSELT
— MODE —

LIFESTYLE STORE | GROTESTRAAT 199 - 205 BORNE & BISSCHOPSTRAAT 5 - 7 OLDENZAAL

de **wonen**
boer

since 1961
in het hart
van twente

meubelen
vloeren
raambekleding

www.deboerwonen.nl

PLUS

Huls van den Nieuwboer

Jachtlust

HOTEL & RESTAURANT

Weerselosestraat 306 | 7626 LJ Hertme | T 074 2661665

- Hotelkamers vanaf € 60,00 per nacht
- Catering thuis of op uw bedrijf
- Vergaderingen en bijeenkomsten
- Feesten, partijen en diners op maat
- Keuzemenu 2 gangen € 19,50 of 3 gangen € 21,50

Kijk voor meer informatie op www.jachtlust.nl
of mail naar info@jachtlust.nl

#IKBENBIJJE

"Ik ben bij je wanneer je niet naar de bank kunt komen."

Team Mobiele Adviseurs Rabobank Centraal Twente

Bel voor een afspraak (074) 245 67 89 **Rabobank**

De Barrique

Azelsestraat 72, 7621 BB Borne
T: 074 - 267 19 61 www.debarrique.nl